

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

72. Quidam vir timoratæ conscientiae audivit detrahentem de re gravi, & non correxit, quæritur, an À lethali culpa excusari possit? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. r. 24.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

vbi fuerit spes conuersionis illorum. Ceteris verò fidelibus ex charitate incumbit, si commodè fieri potest talis prædicatio cum aliqua spe conuersionis infidelium, & sine periculo propria salutis.

2. Notandum est etiam infideles teneri etiam ad alios corrigendos, & idè Duallius in 2. 2. tractatu de Charitate, quest. 9. art. 4. sic ait: Quæres vtrum infideles ad corrigendos alios, siue fideles, siue infideles obligentur? Respondeo, teneri; cum enim præceptum hoc fundamentum habeat in natura, & præca ratione, quæ ad vniuersos homines etiam infideles, se extendit, scilicet quatenus tenentur suis proximis, in necessitate, quæcumque illa sit, siue spiritalis, siue corporea, subuenire, non est dubium, quin infideles correctionem hanc fraternam seruare debeant. Vnde Aristoteles asseruit, amicis subueniendum esse, potius in moribus quam in pecunia. Ita ille, cui adde Lorcam in 2. 2. disput. 42. num. 2. & Maldertum in 2. 2. quest. 33. art. 2. dub. 2.

RESOL. LXXI.

An correctio adhibenda sit peccatoribus publicis vt meretricibus, vsurariis, &c? Ex p. 7. tr. 3. Rel. 33.

§. 1. **V**idetur prima facie respondendum negatiuè; quia ita faciens se opponit licitæ Magistratus permissioni; sunt enim quædam peccata, quæ in Republica prudenti, immò necessariò arbitrio permittuntur, vt vitentur grauiora: quo pacto Republica sustinet meretrices, de quibus dixit Augustinus lib. 2. de Ordine, cap. 4. Tolle meretrices à rebus humanis, & omnia turbabis libidinis. Quo ergo iure hæc peccata non emendantur correctione iudiciali eodem veratur non esse emendanda correctione fraterna; nam eadem inconuenientia sequi videntur, siue vno; siue alio modo auferantur. Propterea horum correctio, ferè ab omnibus negligitur, etiam à viris timoratis; est autem rigidum, peccati reos existimare tot, quot huius generis peccata corripere negligunt.

2. His tamen non obstantibus dicendum est, quòd si speretur emendatio, supradicti publici peccatores sunt corrigendi: Et ratio est, quia & Deus offenditur ac proximus sibi malum infert. Ergo si hæc auertere potes absque periculo grauioris mali, obligaris. Quòd autem id fieri possit, constat, quia conuersione vnus vel alterius non tollitur quin aliis pluribus peccatoribus permissio malè viuendi à Magistratibus concedatur, ex quo manifestè constat differentia, quare magistratus non teneatur hos peccatores impedire, & remouere, sed possit illos permittere, tu verò tenearis vnum, vel alium corrigere quia magistratus non potest vnum, vel alterum corrigere, quin omnes impediatur, cum non adfit ratio, ob quam potius vni, quam alteri permissionem concedat. At tu ex correctione vnus non obligaris omnes corrigere, neque ex vnus correctione omnes correcti manebunt.

3. Nec obstat dicere, quòd si ego publico vsurario persuaderem, vt desisteret dare ad vsuram, sequeretur idem incommodum, quod magistratus intendit vitare, permittendo ei exercitium vsuræ, scilicet quod multi grauius indigentes mutuo & non reperientes mutuant, premerentur grauissimis difficultatibus.

4. Respondeo, duplex esse discrimen inter Magistratum permittentem publicum vsurarium, & inter priuatum omittentem eum corripere, quando ipsum ea ratio possit facillè emendare. Primò, quia si magistratus hunc vsurarium ab eo exercitio impediatur, debet omnes impedire, quia nulla est ratio

cur id vni magis permittatur, quam alteri, atque hæc dicta incommoda necessariò sequerentur. Secus est si priuatus alicui vsurario persuadeat vt ab vsurariis desistat, quia nunquam periuadebit id omnibus, atque ita semper erunt sufficientes, qui populo hæc iura satisfaciunt. Secundò, quia etiam magistratus per se non potest pedire ne huiusmodi homines publice vitare exciteant: nequit tamen efficere, vt in animo à peccato verè ad Deum conuertantur; aut etiam occulte peccatores definant: quod tamen facit priuatus, qui eos effluenter corripit, atque ita eorum animas lucratur: quod magistratus facere nequit.

5. Et idè nostram sententiam tenent Maldertus in 2. 2. D. Thom. q. 33. art. 2. dub. 3. in fin. Conzinch. disp. 28. de Charit. dub. 3. num. 33. Palau. rom. 1. tra. 6. disp. 3. pun. 2. n. 4. Lorcam in 2. 2. D. Thom. disp. 41. num. 4. qui tamen optimè obseruat plures excusari à correctione istorum; vel quia cum in notitia omnium sint, sunt alij qui facilius & melius eos corrigere possunt, vel quia in his raro speratur fructus, & vtilitas correptionis, & propterea frequenter negligitur.

RESOL. LXXII.

Quidam vir timorata conscientia audiuit detractionem de re graui, & non correxit, queritur an a lethali culpa excusari possit? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. Rel. 24.

§. 1. **R**espondeo, si illa detraçtio fuit facta solentibus taciturnum, detrahentem non peccasse mortaliter iuxta opinionem probabilem Cordubæ quest. 2. con. 5. & aliorum, quos retuli supra, quia talis infamia non censetur notabilis. Ergo neque peccatur mortally liter audientes; quicquid in contrarium asserat Maldertus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 4. & ex parte Lessii lib. 2. cap. 11. dub. 4. num. 21.

2. Dico secundò, etiam si illa detraçtio fuit facta coram pluribus, excusabitur à mortali, per ea quæ mihi ipse consulens interrogatus respondit; nam, vt optime notauit Bonacina tract. de contract. disput. 2. quest. 4. punct. 11. num. 8. audiens detrahentem non debet in dubio præsumere loquentem malum, nisi habeat sufficientes coniecturas in contrarium: de quo cum ipse nesciat, an delictum quod ab alio narratum sit publicum, vel occultum & vtrum iuste, vel iniuste narretur, non peccat non oblitendo narrationem fieri enim potest, vt iuste quis narret, & consequenter alius faciat iniuriam narranti oblitendo, ac si corripere de peccato, quod nescit esse peccatum. Hæc etiam obseruauit Rebellius de obligat. inf. p. 1. lib. 4. quest. 6. num. 8. & Ioan. Maldertus in 2. 2. tr. 7. cap. 1. dub. 15. vbi ait, possessionem famæ dubiam, ne quidem accere à detrahendo, sed non sufficere, vt detrahentem iudices; quia, & ipse in dubio possessione bonæ opinionis exuendus non est. Notent hanc doctrinam confessarij, sic enim tollent multos scripturales, quibus viri timorati in tali casu angere solent, & etiam propter hanc rationem colligitur scripturales personas excusari à mortali, non oblitendo detrahentibus.

3. Aliæ verò causæ, quæ excusant non oblitendo detractioni, videndæ sunt apud Molinam rom. 5. tract. 4. disp. 34. Azorium part. 3. lib. 13. c. 7. in fin. Aragon. in 2. 2. quest. 63. art. 4. Lessium lib. 2. c. 11. dub. 4. num. 21. Reginaldum rom. 2. lib. 2. c. 4. quest. 8. num. 95. Pet. um à Navarra de restit. lib. 2. cap. 4. num. 337. & 338. Valentiam rom. 3. disp. 5. quest. 17.

quest. 18. par. 4. Saloniim in 2. 2. quest. 7. artic. 4. Socum lib. 5. quest. 10. art. 4. Sayrum in Clavi Regia lib. 1. c. 9. num. 37. & Rebellium Malderum. Bonaciam, vbi supra.

RESOL. LXXIII.

An qui audiuit detrahentem de aliorum criminibus, & non correxit, peccat mortaliter? Et quid in dicto casu, si audiens sit Superior, vel graue damnium ex detractione sequaturum animaduertitur? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Res. 35.

§. 1. R Espondeo vt plurimum minime; & sic ait Ioan. de la Cruz Dominicanus in direct. consciens. p. 8. quest. 2. art. 2. dub. 5. concl. 1. qui ob timorem, verecundiam, negligentiam, aut amici leuitatem, non resistit detractori, peccat venialiter. Et hanc sententiam docet etiam ex Societate Iesu Adamus Tannerus in 2. 2. D. Thoma. disp. 4. q. 8. dub. 7. num. 151. vbi sic asserit. Est peccatum contra iustitiam, si quis directè iniustitiam, & detractionem approbet, aut, quod deterius, ad eam inducat, contra charitatem, si quis merè negatiuè se habeat, non impediendo, nisi ex officio teneatur, aut detrahentem corrigere, aut famam alterius defendere; nempe quia huius, vel illius superior est. Communiter tamen ex negligentia, timore, aut verecundia non repellere detractionem, solùm censetur peccatum veniale, nisi vel audiens superior sit, vel graue damnium ex detractione sequaturum animaduertatur, vel timor ipse adeo peruersus sit, vt propter eum peccare aliquis mortaliter non curet. Ita ille, & hanc sententiam nouissimè docent etiam Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 24. cap. 4. num. 95. & Faber de vestit. in 4. sent. disp. 15. q. 3. disp. 5. c. 3. n. 127. vbi sic asserit. Si omittat corripere detrahentem vel ex timore, vel ex negligentia, vel etiam ex verecundia, est peccatum veniale. Non igitur, vt aliqui serupulosi putant, est semper peccatum mortale audire, & non corripere detrahentem; vide etiam nostram res. * 24. tract. 3. miscellan.

RESOL. LXXIV.

An correctio fraternalis sit adhibenda, cum blasphemiam est occulta, & non hereticalis? Ex part. 7. tract. 3. Resol. 60.

In indice primo huius tom. 7. lege Apendicem ad hunc tract. 4. vbi inuenies alias paucas quest. mistas, & dispersas per alios tom. tract. & Res. quæ simul pertinent ad hunc tract. 4. de correctione fraternali.

TRACTATUS QUINTUS DE SCANDALO.

RESOLVTO PRIMA

Quomplex sit scandalum? Ex part. 5. tractat. 7. Resolut. 1.

Tom. VII.

§. 1. D E hac materia alibi egimus; nunc adducam, quæ asserit Fagundez in decal. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 33. vbi sic ait. An quando blasphemiam est secreta, & speratur fore vt blasphemus secretè correctus emendetur, sit præmittenda fraternalis, & Christiana monitio; Partim opinio nem inuenio: nam Azor. tom. 1. Inst. mora. lib. 9. c. 28. q. 8. asserit non esse præmittendam talem correctionem; quia ea denunciatio in blasphemis nõ præcipitur ob criminis emendationem, sed ob criminis punitionem; & sic non tanquam denunciator, sed quasi accusator denunciare quis præcipitur. At melius alij distinguunt inter blasphemiam hereticalem, & non hereticalem; & de hereticali dicunt non esse præmittendam talem correctionem, siue emendatio speretur, siue non speretur, quia speciale est in crimine heresis, vt ob magnum periculum infectionis aliorum, & difficillimam hereticorum emendationem, statim sit hereticus denunciandus, nulla præmissa fraternali correctione; de non hereticali siue publica, siue secreta sit, dicunt, si non speretur emendatio, statim denunciandum esse, si speretur, prius esse fraternali correctionem præmittendam. Quare prædicta decreta, & edicta, quæ præcipiunt denunciari blasphemos, de quibus egimus n. 32. intelligunt seruato ordine Evangelico, nempe, vt si blasphemiam non sit hereticalis, siue publica, siue occulta sit, & speretur emendatio blasphemii, prius admonendus sit; si non speretur, non sit admonendus, sed statim denunciandus. Ita docet Emanuel Rodríguez tom. 1. sum. in 2. edit. c. 3. n. 6. quatenus absolute dicit blasphemiam non esse denunciandam ante correctionem fraternali, dum emendatio speratur, etiamsi præcipiatur sub excommunicatione denunciari; & loquitur de blasphemiam non hereticali, & non distinguit inter blasphemiam publicam, vel occultam; docet etiam Sanchez tom. 1. Decal. lib. 2. c. 33. n. 47. in si. Medina lib. 1. Sum. c. 14. §. 2. fol. 77. p. 1. Ludo. Lopez 1. part. instruct. c. 2. in fin. Hæc vique Fagundez.

2. Sed circa præsentem quæst. ne deseras etiam videre Turrian. in 2. 2. tom. 1. disp. 58. dub. 3. Coninch. de act. supernat. disputat. 28. dub. 8. num. 151. Henriquez lib. 11. cap. 24. num. 11. in gloss. lit. C. Villalobos in Sum. tom. 2. tract. 4. difficult. 11. num. 1. & Sanctarel. tract. de blasph. cap. 6. dub. vnic. num. 10. vbi probat Leonem X. in Bulla condere nouum ius, & velle blasphemantem corripendum esse etiamsi non speretur emenda, sed postea cum Azorio obseruat hoc nouum ius, non fuisse vsu receptum, & ideo non procedendum videtur secundum regulas præcepti correctionis fraternalis.

§. 1. R Espondeo scandalum esse duplex: aliud actiuum, aliud passiuum. Scandalum actiuum est, oppositio obstaculi, vel occasionis, vnde oritur ruina spiritualis proximi; quod bene diffinitur à Hieron. super Matth. 18. & habetur in gloss. ibid. Scandalum est dictum, vel factum minus rectum, & præbens